

Täysistunto

Keskiviikko 23.11.2022 klo 14.02—22.34

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 16/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.09 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Käsitlemme siis hallituksen esitystä rikoslain muuttamisesta. Kerron tässä perussuomalaisten vastalauseen perustelut ja totean jo tässä, että tulen ehdottamaan, että lakiehdotus hylätään.

Arvoisa puhemies! Rangaistuksen koventamisperusteita ovat rikoksen tekeminen rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen perustuvasta vaikuttimesta taikka niihin rinnastettavasta muusta vaikuttimesta. Nyt tähän luetteloon ja rikoslakiin ehdotetaan koventamisperusteisiin, että sinne lisättäisiin maininta myös erikseen sukupuolesta. Lakivaliokunnassa asiaa käsiteltäessä kävi kuitenkin hyvin selkeästi asiantuntijakuulemisessa ilmi, että sukupuoli voidaan jo nykyisen lainsäädännön perusteella ottaa huomioon rangaistuksen koventamisperusteena. Se, että asiasta lisättäisiin lakiin erillinen maininta, ei näin ollen muuttaisi yhtään mitään.

Hallituksen esityksen mukaan lakimuutoksen pääasiallinen vaikutus onkin ilmentää sukupuoleen kohdistuvan vihan moitittavuutta ja siten vaikuttaa asenteisiin. Asenteiden muokkaus ei kuitenkaan ole rikoslain tehtävä. Kysymys onkin silloin symbolisesta lainsäädännöstä, siis lakimuutoksesta, joka tehdään tietyn signaalin antamisesta kansalaisille. Perustuslakivaliokunnan vakiintunut kanta on, että rikosoikeutta ei pidä käyttää symbolistisessa tarkoituksessa. Tämä on tuotu esiin tämänkin lakiesityksen asiantuntijakuulemisessa. Esimerkiksi professori Tatu Hyttinen on todennut seuraavaa: ”Olisi toivottavaa, että rikoslakia käytettäisiin muussa tarkoituksessa kuin asennemuokkauksessa, olivat päämäärät kuinka hyviä tahansa.” Professori Matti Tolvanen on puolestaan lausunut seuraavasti: ”Rikosoikeuteen sopii huonosti ajatus, että rikoslain säätämisen tai muuttamisen pääasiallinen vaikutus olisi asenteiden muokkaaminen.”

Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota myös siihen, että lakivaliokunta käsitteli äskettäin kansalaisaloitetta koskien ehdotusta koulukiusaamisen erilliskriminalisoinnista. Silloin lakivaliokunta päätti yksimielisesti, että se ei hyväksy kansalaisaloitetta eikä edellytä erilliskriminalisointia, koska kyseessä on symbolinen lainsäädäntö. Elikkä silloin lakivaliokunta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

katsoi yksimielisesti, että symbolista lainsäädäntöä ei tule tehdä, jos asia on jo myös rangaistavaa pääosin. Mutta nyt taas enemmistö katsoikin toisinpäin, vaikka perussuomalaiset jättivät tästä vastalauseen. Me perussuomalaiset yritimme myös, että lakiehdotus olisi lähetetty perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi valiokunnassa ja äänestytimme tästä, mutta enemmistö ei tätä halunnut, vaikka useat valiokunnassa kuullut asiantuntijat eduskunnan oikeusasiamies mukaan lukien olivat sitä mieltä, että hallituksen esityksestä olisi ollut syytä hankkia perustuslakivaliokunnan kannanotto.

Erikoista on myös se, että lakiehdotusta perustellaan lähinnä tarpeella puuttua niin kutsuttuun vihapuheeseen siitä huolimatta, että rangaistuksen koventamisperusteet soveltuvat yleisesti kaikkiin rikoslajeihin ja rikoksiin. Se, että tarvetta lakimuutokselle perustellaan viittaamalla vihapuheen kaltaiseen mielivaltaiseen käsitteeseen, jonka sisältöä ei ole missään määritelty, asettaa koko esityksen kyseenalaiseen valoon varsinkin, kun hallituksen esityksen perusteluissa korostuu ennen muuta naispäättäjiin kohdistuva vihapuhe. Onko meillä siis tarkoituksena suojella meidän naispoliitikkojamme tällä esityksellä kovalta kritiikiltä? Eivät minusta naiset sen kovempaa kritiikkiä saa kuin miehetkään. Mutta tässäpä teille mietittävää, mikä tässä on todellinen hallituksen esityksen vaikutin. Kaikkia mahdollisia seikkoja, jotka voivat vaikuttaa tuomittavaa rangaistusta koventavasti, ei nyt tehtävän lakimuutoksen jälkeenkään sitä paitsi lueteltaisi edes tässä laissa. Ajatelkaa, rangaistuksen koventamisperusteena ei siten jatkossakaan erikseen mainittaisi esimerkiksi rikoksen uhrin ikää. Kysymys kuuluukin: Miksi uhrin sukupuoli pitää mainita laissa nimenomaisesti, mutta ei uhrin ikää? Jos rikos kohdistuu vaikka pieneen vauvaan, sitä ei ole erikseen mainittu, mutta aikuisen ihmisen sukupuoli kyllä. Kysymys lienee tässäkin tapauksessa puhtaasti ideologisesta valinnasta.

Arvoisa puhemies! Tavoitetta naisten aseman parantamisesta voidaan lakivaliokunnassa saadun selvityksen perusteella edistää soveltamalla tehokkaasti jo voimassa olevaa lainsäädäntöä. Nyt ehdotettu lakimuutos on näin ollen tarpeeton. Siksi esitänkin valiokunnan mietintöön jätetyn vastalauseen mukaisesti, että lakiehdotus hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, olkaa hyvä.

20.14 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Meren tekemää hylkäysesitystä. Ensin haluan ylipäättänsä todeta muutaman sanasen tästä prosessista. Kun tässä on lainsäädäntö, johon esimerkiksi varsin korkealta taholta Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta todettiin, että lain perustelut ja tämä pykälä ovat täysin ristiriitaiset, niin jollain tavalla tuntuu kummalliselta aika ajoin täällä tämä työ siltä osin, että kun meille tulee joku esitys, jossa todetaan ensinnäkin, että tämä laki tavallaan on jo voimassa ja että tämä laki, sen perustelut ja pykälä ovat täysin ristiriidassa, niin silti se viedään läpi tämmöisenään.

En oikein ymmärrä tätä, että me kuulemme täällä monia asiantuntijoita, jotka tekevät havaintoja näistä lakiesityksistä — niiden puutteista, niiden hyvistä puolista — mutta erityisesti silloin, kun on puutteista kysymys, niitä asioita ei sitten korjata. Tämä jaksaa hämmästyttää kerta toisensa jälkeen — tämäkin laki, kuten tässä edustaja Meri edellä totesi, ei itse asiassa edes osu sinne maaliinsa. Tässähän on siis kysymys siitä, että kun on ensin rikos, josta annetaan rangaistus, niin nyt tämä sukupuoli lisättiin tänne rangaistuksen koventamisperusteisiin. Ei sinne rikoslain nimikkeistöön tullut mitään muutoksia, ja sehän menee myöskin tämän lain perusteluissa sekaisin tähän pykälään nähden.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

Aika olennaista on huomata se, että tästä tuli vähän... — tai ei tämä ole vähän, vaan tämä on ideologinen esitys. Tässä esityksessä puhutaan, operoidaan, todella paljon sanoilla viha, vihapuhe, vihavaikutin, ja sitten kuitenkin muutetaan se niin, että sinne tulee sukupuoli nimenomaan koventamisperusteeksi. Tässä on haluttu puuttua vihapuheeseen, jota ei edes ole Suomen rikoslaissa. Ei sellaisesta voi saada rangaistusta, jos ei ole. Meillä lähdetään siitä, että meillä on sananvapaus, jota rajoittaa rikoslaki. Ja siellä rikoslaissa on jo ne pykälät, joilla voidaan sananvapautta rajoittaa siltä osin kuin se menee yli. Mutta sellaista rikoslain pykälää meillä ei ole, jossa rangaistaan vihapuheesta, ja siltäkin osin tämä esitys on erinomaisen huono.

On hyvä huomata — en lähde tässä pitkittämään iltaa ja toistamaan moneen otteeseen, mutta totean tässä — että todella asiantuntijakuulemisissa rikosoikeuden professoritkin katsovat, että tämä laki on jo olemassa. Siellä on ”muu vaikutin” siellä koventamisperusteissa, mitä käytetään silloin, kun motiivi on ollut esimerkiksi kohdistaa tai tehdä rikos joltakin näitä kohtaan. Ja sitten siellä todettiin myöskin ja hämmästeltiin, minkä takia ikä ei ole tässä yksi vaikutin, miksi sinne tulee nimenomaan sukupuoli. Jos rikos kohdistuu täysin puolustuskyvyttömään yli yhdeksänkymmppiseen ihmiseen tai pieneen vauvaan, niin voisi ajatella maalaisjärjellä, että nimenomaan se voisi olla tällainen rangaistuksen koventamisperuste, mutta sellaista ei katsottu tarpeelliseksi. Nyt puhuttiin vihapuheesta ja tuotiin tänne sukupuoli. Ja kaikista hulluin asiahan tässä on se, että tämä sukupuoli tarkoittaa tässä laissa miestä ja naista, jompaakumpaa. Mutta sitten, jos on joku muu — sukupuoli on joku muu — niin silloin tulee se ”tai muu vastaava ominaisuus” tai tarkalleen sanoen ”taikka niihin rinnastettava muu vaikutin” ja sinne menevät nämä muunsukupuoliset.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan näillä perustein ja sitten sillä perusteella, että tässä on kysymys, kuten todettua, asiantuntijoiden toteamana hyvin lähelle symbolisesta lainsäädännöstä, niin voisi nyt sitten kuvitella — jos todella kyettiin tässä koulukiusaamisasiassa toteamaan, että symbolisella ja kasvattavalla rikoslailla ei ole Suomessa yleensä pyritty tekemään muutoksia vaan se tehdään muulla tavalla — että linjan pitäisi kyllä pitää eikä niin, että ideologisin perustein sitten tätä symbolista lainsäädäntöä käytetään, jos niin katsotaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.